

CHEMICKÉ ZABEZPEČENIE PRESUNOV NA VEĽKÉ VZDIALENOSTI

Chemické zabezpečenie presunov na veľké vzdialenosti bude vychádzať zo všeobecných platných zásad presunu a zásad chemického zabezpečenia špecifikované na zvláštnosti vyplývajúce z tejto činnosti vojsk.

Chemické zabezpečenie presunu vojsk bude musieť vychádzať z konkrétnych podmienok, ktoré budú pre presun vytvorené. Bude záležať hlavne na pripravenosti ciest priestoru vojnovnej činnosti, na spôsobe rozpútania vojny, na jej charaktere a na úrovni rozrušení pásma presunu. Najzložitejšie podmienky pre presun na veľké vzdialenosti vzniknú pri vedení vojny s použitím jadrových zbraní.

Z analýzy cvičení vojsk NATO vyplýva, že jedným zo zámerov nepriateľského jadrového útoku na priestore vojnovnej činnosti bude snaha zabrániť prísunu záloh do priestoru bojovej činnosti. Najefektívnejší spôsob ako to dosiahnuť je použitie pozemných jadrových výbuchov, ktoré môžu rozsiahlym rádioaktívnym zamorením, vytvorením veľkých pásiem borenia, závalov, požiarov a záplav značne sťažiť presuny vojsk.

Postupne tak ako sa budú vojská približovať k priestoru vojnovnej činnosti, bude narastať aj pravdepodobnosť ich zasiah-

nutia jadrovými údermi. Na tieto vojská môže nepriateľ použiť nielen jadrové, ale i chemické zbrane a v jednotlivých prípadoch nie je vylúčené ani použitie biologických zbraní. Pri použití OL VX môžu 2 až 4 letky stíhacieho bombardovacieho letectva viesť chemický úder odrazu na 2 až 4 divízie na presune. V dôsledku takého úderu môže stratiť bojaskopnosť až 10 % osôb u napadnutej divízie a zomrieť všetku bojovú techniku a vozidlá. Chemické údery budú vedené najpravdepodobnejšie na mosty cez veľké vodné prekážky, na sútesky a na priestory denného odpočinku vojsk.

Veľkosť plôch zamorených biologickými prostriedkami môžeme zrovnáť s plochami zamorenými rádikačnými látkami po pozemných jadrových úderoch. Jedna až dve stíhacie letky môžu zomrieť živú silu na ploche 25 000 až 30 000 km² a vyradiť 35 až 60 % osôb, ktoré neboli imunizované.

Z toho vyplýva, že na vojská armády, ktoré sa presunujú na veľké vzdialenosti, už v prvých hodinách vojny môže nepriateľ použiť mohutné údery všetkými druhmi ZHN.

Cieľom chemického zabezpečenia presunov na veľké vzdialenosti bude zabezpečiť včasný prechod bojaskopných vojsk

s potrebným materiálnym zabezpečením do určeného priestoru aj v podmienkach rozsiahleho rádioaktívneho chemického a biologického zamorenia.

NCHV armády na základe ujasnenia úloh, zhodnotenia situácie (v súčinnosti so štáбом) urobí závery:

- v ktorom období presunu a na akých čiarach sa môže vytvoriť najzložitejšia situácia vyžadujúca osobitnú pozornosť,

- aké opatrenia pre organizáciu chemického zabezpečenia treba predvídať pri príprave na presun, v jeho priebehu v priestoroch denného odpočinku,

- ako rozdeliť sily a prostriedky na sledy, pochodové osi,

- ktoré otázky chemického zabezpečenia treba zladíť s orgánmi teritória, vojenskej dopravy a civilnej obrany.

Na základe týchto skutočností pristúpi k rozpracovaniu Plánu chemického zabezpečenia, ktorý musí obsahovať najmä tieto základné otázky:

- spôsob zisťovania parametrov jadrových úderov v pásme presunu a ich odovzdávanie na radiačné stredisko armády,

- organizáciu radiačného a chemického prieskumu (určiť pásma a osi presunov, na ktorých sa bude viesť prieskum silami armády a zväzkov). V pláne musí byť vyjadrená súčinnosť s orgánmi TRHS a civilnou obranou,

- možnosť využívania rôznych stabilných, ale i pohyblivých prostriedkov na špeciálnu očistu, ktoré sú v podriadenosti poriadkových orgánov na železničných staniciach a orgánov civilnej obrany,

- včasné a úplné zabezpečenie vojsk chemickou technikou a materiálom (bude treba počítať s doplnením zásob materiálu spotrebovaného počas presunu).

Možný grafický Plán chemického zabezpečenia presunu — pozri obr. 1.

Pri riešení otázok chemického zabezpečenia **východiskového priestoru** musíme brať do úvahy, či už nepriateľ prešiel na použitie ZHN alebo nie. Podľa zásad použitia jadrových zbraní v rámci 1. HJÚ použije nepriateľ jadrovú muníciu veľkej a veľmi veľkej mohutnosti. Tejto skutoč-

nosti bude musieť zodpovedať aj stupeň rozptýlenia vojsk. Po prvom jadrovom údere, keď nepriateľ už nebude používať v tak veľkom rozsahu jadrovú muníciu veľkej a veľmi veľkej mohutnosti, môže byť aj rozptýlenie menšie a tým sa budú meniť aj požiadavky na organizáciu chemického zabezpečenia. Organizácia chemického zabezpečenia v tomto prípade bude vyžadovať predovšetkým zisťovanie parametrov po použití ZHN, organizáciu radiačného a chemického prieskumu a špeciálnej očisty vojsk s využitím predovšetkým stálych zariadení, zariadení vojsk civilnej obrany a jednotiek TRHS.

Počas presunu musí byť časť jednotiek radiačného a chemického prieskumu neprestajne v pohotovosti pre zisťovanie parametrov jadrových úderov, do vedenia radiačného a chemického prieskumu pochodových osí, priestorov zastávok a odpočinkov. Pre plnenie tejto úlohy vytvárame rekognoskačné skupiny, do ktorých mimo iných včleňujeme i jednotky chemického vojska. Pozemný radiačný a chemický prieskum organizujeme predovšetkým silami a prostriedkami samotných vojsk. Radiačnú a chemickú situáciu zisťujeme v priestoroch odpočinku, na pochodových osiach, v priestoroch sústredenia špeciálnej očisty a vo vyčkávacích priestoroch.

Jednotky radiačného a chemického prieskumu spravidia rozmiestňujeme medzi sledmi, v ktorých sú miesta velenia, raketové a protiletadlové raketové útvary.

Hlavnou zvláštnosťou organizácie a vedenia radiačného a chemického prieskumu pri zabezpečovaní ďalekých presunov je jej priestorový rozmach. Preto najťažšie úlohy prieskumu na pochodových osiach, v priestoroch odpočinku a sústredení vojsk sa plnia prostriedkami vzdušného radiačného prieskumu.

V zostave vševojskovej armády je vrtníková letka, ktorej jeden roj je predurčený na vedenie vzdušného radiačného prieskumu (3 ks Mi-2 alebo Mi-8), čo umožňuje v priebehu 4 hodín [jedným vzletom] viesť radiačný prieskum 6 pochodových

osí na hĺbku jedného celodenného pochodového výkonu. Z uvedeného vyplýva, že pre zabezpečenie pásma presunu vševojškovej armády bude treba plánovať dva vzlety a čas na preskúmanie 10–12 pochodových osí na hĺbku 250 km si vyžiada zhruba 8 hodín.

Zložité situácie počas presunu môžu vzniknúť pri hromadnom použití pozemných jadrových úderov a vytvorení rozsiahlych prehradných pásiem rádioaktívneho zamorenia, ktoré budú vyžadovať voľbu obchádzok alebo vyčkat dobu poklesu vysokých úrovní radiácie. NCHV pre tento prípad bude musieť mať v zálohe časť síl a prostriedkov pozemného, ale i vzdušného radiačného prieskumu, aby včas zistil potrebné údaje o úrovniach radiácie na jednotlivých pochodových osiach a mohol zvoliť optimálny variant činnosti vojsk (nie je účelné voliť obchádzku, keď doba poklesu vysokých úrovní radiácie na pôvodných pochodových osiach bude nižšia, než doba nutná na obchádzky). V týchto prípadoch budú musieť vojská vyčkat určitý čas, využijú na ukrytie živej sily vybudované ženiné objekty a ochranné vlastnosti bojovej techniky a pokračovať v pochode až po poklese vysokých úrovní radiácie.

Pokiaľ z akýchkoľvek príčin nie je možné zdržanie pochodových prúdov, musia sa zamorené pásma prekonávať z chodu. Prítom bude treba zabezpečiť, aby nedošlo k zbytočným radiačným stratám.

Pri prekonávaní rozsiahlych pásiem rádioaktívneho zamorenia z hľadiska zníženia účinnosti ionizujúceho žiarenia na živú silu (na základe návrhov zdravotníckych orgánov) treba použiť rádioprotektívne látky.

Samotné prekonávanie zamorených priestorov bude klásť na vojská zvýšené fyzické a psychické nároky, ktoré budú vyplývať zo skutočnosti, že vojská použijú prostriedky protichemickej ochrany jednotlivca. Ich použitie bude sťažovať činnosť hlavne vodičov, čo bude mať za následok zníženie rýchlosti pochodu. Voľbu zastávok bude zásadným spôsobom ovplyvňovať radiačná

situácia. Pri prekonávaní rozsiahlych pásiem zamorenia zastávky musíme určovať mimo pásiem zamorenia a len v krajných prípadoch v zamorených priestoroch s úrovňami radiácie do 5 R/h (možnosť konzumácie stravy).

Zamorenie techniky rádioaktívnymi látkami nebude hrať rozhodujúcu úlohu. Vojská sa budú presunovať spravidla po spevnených povrchoch, kde zamorenie techniky bude väčšinou pod prípustnú normu. Iná situácia bude u techniky, u ktorej dôjde k prvotnému zamoreniu (pri vypadávaní rádioaktívnej stopy). Táto technika bude spravidla zamorená nad prípustnú normu a bude vyžadovať čiastočnú alebo úplnú špeciálnu očistu, ktorú uskutočníme až po skončení pochodu alebo v priestoroch celodenného odpočinku.

Zložité podmienky môžu vzniknúť ak nepriateľ použije priamo na pochodujúce jednotky pozemné jadrové údery. V tomto prípade veľký význam bude mať vedenie rýchleho radiačného prieskumu s cieľom zistiť predné hranice silného, nebezpečného a zvlášť nebezpečného zamorenia a možné smery ich prekonania alebo obídenia. Po získaní týchto údajov útvary zistenej prekážky rýchlo prekonávajú.

Vojská môžu byť v priebehu presunov zamorené aj **v priestoroch zastávok a denného odpočinku**. Ak sú v týchto priestoroch vybudované okopy a zákopy pre živú silu, nemusí dôjsť k radiačným stratám ani v prípade ak sú vojská na hranici nebezpečného zamorenia.

Zložitá situácia môže vzniknúť, keď nepriateľ na presunujúcu sa armádu použije hromadný jadrový úder. Vojská v tomto prípade môžu mať veľké straty, niektoré zväzky môžu úplne stratíť bojaskopnosť a velenie môže byť prerušené aj na niekoľko hodín. Za tejto situácie treba čo najrýchlejšie zhromaždiť údaje o situácii, analyzovať ju, vyhodnotiť stupeň zničenia vojsk, rozsah borenia pochodových osí, mostov, určiť objem prác na obnove bojaskopnosti vojsk a odstránení následkov použitia ZHN nepriateľom. Obnova bojaskopnosti všetkých útvarov odrazu nie je možná.

Preto určíme poradie plnenia tejto úlohy. Najskôr obnovíme bojaskopnosť raketových a raketových technických útvarov a ďalej tých msd, td, ktoré môžu čo najrýchlejšie pokračovať v presune.

V takomto prípade radiačný a chemický prieskum organizujeme v priestoroch, kde sa nachádzajú raketové, raketové technické a protiletadlové raketové útvary a miesta velenia. Pre tento účel je najvýhodnejšie použiť vrtuľníky.

Aj organizácia špeciálnej očisty bude mať svoje zvláštnosti. Vo východiskovom priestore bude výhodné armádny prapor chemickej ochrany používať centralizovane v prospech miest velenia, raketových, raketových technických a špeciálnych vojsk. V jednotlivých prípadoch sa môže použiť tiež na poskytnutie pomoci tým sväzkom alebo útvarom, ktoré sa majú presunovať v prvom slede armády alebo divízie.

Využívanie prcho pre špeciálnu očistu druhého sledu, tylových útvarov a bojovej

techniky nachádzajúcej sa na nakladacích staniciach nie je účelné z dôvodu, že by mohlo dôjsť k odtrhnutiu útvarov chemickej ochrany od vojsk prvého sledu. V ich prospech sa budú využívať zariadenia z miestnych zdrojov [sprchové zariadenia, mycie mostíky], zariadenia vojsk civilnej obrany a organických síl druhsledových útvarov.

Počas presunu sa špeciálna očista spravidla nebude vykonávať. V prípade nevyhnutnosti bude organizovaná pred zaujatím plánovaných priestorov, v priestoroch denného odpočinku, alebo veľkých zastávk.

Odmorovanie terénu vo východiskovom priestore nie je účelné vykonávať. Je jednoduchšie vojská z týchto priestorov viesť. Odmorovanie terénu budeme plánovať hlavne v priestoroch prechodov cez dôležité prepráviská, cez vodné toky, alebo cez sútesky a horské prechody.

V článku sú riešené niektoré rozhodujúce úlohy chemického zabezpečenia presunov vševojskovej armády na veľké vzdialenosti. Treba zdôrazniť, že ide o veľmi zložitú činnosť, ktorá bude klásť vysoké nároky na organizáciu a súčinnosť v celom štábe armády.

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ ZASAZENÍ DRUHÉHO SLEDU ARMÁDY

Zkušenosti z minulých válek, operačních a vojskových cvičení potvrdily, že zasazení druhých sledů je složitý proces, který vyžaduje pečlivé zplánování, pružné a nepřetržité velení a všestranné zabezpečení. Velitelé a štáby všech stupňů musí přesně stanovit způsob zasazení podřízených svazků a útvarů a opatření k jejich všestrannému zabezpečení. Jedním ze základních druhů zabezpečení, který rozhodujícím způsobem ovlivňuje úspěch zasazení, je týlové zabezpečení.

Řešení otázek týlového zabezpečení přesunu a zasazení divize druhého sledu armády ovlivní její předchozí činnost. Může jít o divizi, která byla vyvedena do druhého sledu armády a obnovuje bojeschopnost, nebo o divizi, která byla zmobilizována a přesunuta z hloubky, popř. o divizi, která dosud byla v druhém sledu armády. Rozhodujícím požadavkem je, aby zasazovaná divize měla na čáře zasazení úplné pohyblivé zásoby materiálních prostředků a byla plně bojeschopná. Složitost splnění tohoto úkolu je dána především rychle se měnící vševojskovou a v důsledku toho i týlovou situací. Nepřítel se bude snažit znemožnit nebo oddálit zasazení druhých sledů. V důsledku toho bude docházet k zvýšeným ztrátám osob, techniky a materiálu a k narušování činnosti týlu. Úkoly k zabezpečování vojsk budeme plnit ve zkrácených lhůtách, skrytě a utajeně. Při zasazení mohou se změnit směry jejich činnosti. Z těchto důvodů musíme otázkám týlového zabezpečení druhých sledů věno-

vat zvýšenou pozornost i v bojové, operační a odborné přípravě týlu.

Hlavní úsilí v týlovém zabezpečení zasazované divize soustředíme na přípravné období, tj. v době, kdy je divize v prostoru soustředění. Týlové útvary a jednotky musí v tomto období zabezpečit vojska vším potřebným a samy se připravit k boji.

Pro materiální zabezpečení druhosledové divize jsou typická a obsahově rozdílná dvě základní období.

První je období přesunu do vyčkávacího prostoru. V tomto období divize spotřebovává především PHM a částečně při odrážení vzdušného nepřítele i protiletadlovou municí. Bude-li nepřítel používat jaderné zbraně, může dojít ke značným ztrátám na materiálu a dopravních prostředcích a ke zvýšené spotřebě výstroje a chemického materiálu. Pokud se divize přesunuje na území nepřítele, nemůžeme vyloučit ztráty materiálu vlivem diverzní činnosti zbytků nepřátelských jednotek, záškodníků a nepřátelskv smýšlejícího civilního obyvatelstva.

Druhosedlová divize může být napadena již v rámci prvního hromadného jaderného úderu nepřítele. S velkou pravděpodobností bude během přesunu na čáru zasazení překonávat úseky a pásma zaměřených prostorů po jaderných úderech a nakonec i při samotném zasazení divize musíme počítat s dalšími jadernými údery na předbojovcu i bojovou sestavu.

V celkové spotřebě materiálu má rozhodující místo spotřeba PHM, která tvoří kolem 80 % celkového množství spotřeby.

Tabulka

Typ techniky	Čas na doplňování [min]	Msp		Tp		Msd		Td	
		čas [min]	spotřeba [m³]	čas [min]	spotřeba [m³]	čas [min]	spotřeba [m³]	čas [min]	spotřeba [m³]
Tank	10	450	36,0	990	79,2	2400	192	3590	287
BVP	5	485	29,1	20	1,2	615	36	614	36
OT	3	120	6,4	135	7,2	1218	65	666	35
Auto-mobil	3	420	14,0	336	11,2	4428	142	4002	133
Celkem		1475	85,5	1481	98,8	8661	435	8872	491
Doplnění 1 SHD-PH		148		148					
Doplnění 6 SHD-PH						144		148	

V prvním období budeme realizovat především tyto hlavní úkoly týlového zabezpečení:

1. Doplníme zásoby spotřebované za přesunu do vyčkávacího prostoru (PHM, PL a pěchotní municie, 1 ddp) a zároveň vytvoříme zvýšené zásoby PHM u tanků tak, aby na čáře nasazení zůstaly v rámci svazku úplně pohyblivé zásoby. Při přesunu msd do vyčkávacího prostoru (vzdálenost 200 km) spotřeba PHM představuje 45 m³ BA, 390 m³ NM, celkem 435 m³.

Ke včasnému doplňování PHM co nejefektivněji využijeme především prostředky hromadného doplňování techniky PHM. Do určených prostorů hromadného doplňování proto včas přesuneme a rozvineme techniku pro hromadné doplňování a zásoby PHM od brigády materiálního zabezpečení armády, popř. frontu. Hromadné doplnění techniky PH bude nejvýhodnější před zaujetím vyčkávacího prostoru. Prostory a doby hromadného doplňování upřesníme se štáby přesunujících se vojsk. Soupravy hromadného doplňování na vojskovém stupni značně snižují dobu potřebnou pro doplnění techniky. Pomocí soupravy hromadného doplňování pohonných hmot (SHD — PH) můžeme doplnit tankový prapor za 30 minut, divizi za 2 až 3 hodiny. (Při doplňování divize bez využití těchto prostředků bylo třeba 8 až 10 hodin.) SHD — PH operačního stupně umožňují použít velkokapacitní dopravní a skladové prostředky armády a frontu přímo pro doplňování motorové techniky a doplnit ji bez využití vojskových prostředků. To je zvláště výhodné za přesunu, kdy doplňuje-

me najednou velká množství techniky a vyžadujeme, aby pohyblivé zásoby PH ve vojscích byly po skončení přesunu úplné. Časovou kalkulaci doplňování motorové techniky pomocí prostředků hromadného doplňování po přesunu 200 km — viz **tabulku**. Doba závisí na počtu a typu motorové techniky a prostředků hromadného doplňování.

SHD — PH je vhodné použít jen k doplňování motorové nafty. Automobilní benzin doplňujeme cisternovým automobilem-plničem.

2. Zabezpečíme průběžnou informovanost mezi VS a TVS.

3. Organizujeme týlový průzkum pro rychlé zaujetí a opuštění prostoru rozmístění.

4. Organizujeme technické ošetření a opravy dopravních prostředků, odsuneme přebytečný materiál a poškozenou techniku, kterou nemůžeme opravit do zahájení přesunu.

5. Odsuneme raněné a nemocné od útvarů na rozvinuté samostatné zdravotnické oddíly a divizní obvazišť, do nemocniční základny, popř. do teritoriálních zařízení zdravotnické služby a usměrňujeme hygienická a protiepidemická opatření. Vzhledem k tomu, že v průběhu bojové činnosti mohou u divize při zasazení vzniknout ztráty 15 až 25 % osob, divizi před zasazením posílíme odsunovými prostředky a přidělíme ji zdravotnické oddíly ze zdravotnické zálohy armády.

6. Týlové útvary a jednotky rozčleníme na dva sledy. Do prvního sledu týlu divize začleníme samostatný zdravotnický oddíl

(divizní obvažiště) a dopravní prostředky apr (prnz) se zásobami munice a PHM ve výši denní spotřeby jednoho msp (tp).

7. Organizujeme obranu a ochranu týlu zvláště před diverzními skupinami.

Rozhodující význam má včasné vytvoření pohyblivých a zvýšených zásob materiálu všeho druhu do doby pohotovosti divize k přesunu.

Druhé období — přesun na čáru zasazení. V tomto období se útvary divize rychle přesunují pod ochranou letectva a dělostřelectva na stanovené čáry zasazení do boje. Prolamují obranu nepřítele a pokračují v útoku.

Do zahájení a v průběhu druhého období hlavní úsilí soustředíme na zabezpečení komplexního palebného ničení nepřítele. Raketové vojsko a dělostřelectvo se přesunují 6 až 8 hodin před hlavními silami divize. Rozhodujícím úkolem týlu v tomto období bude přisun munice prostředky armády i frontu bezprostředně do palebných postavení tak, aby pohyblivé zásoby munice zůstaly úplně pro bojovou činnost po zasazení. Bude třeba přisunout 2,2 pp dělostřelecké munice. K zplánování a splnění tohoto úkolu bude nutná úzká součinnost týlových orgánů se štábem raketového vojska a dělostřelectva a orgány výzbrojní

služby. Přisun munice do palebných postavení musíme zakončit včas a skrytě. Při zahájení přesunu divize na čáru zasazení musí mít osy volné.

Do zahájení přesunu na čáru zasazení ve vojscích vydáme teplou stravu. Po ní pekárny ponecháme ve vyčkávacím prostoru a umožníme tak plynulou výrobu chleba.

Při přesunu vojsk z vyčkávacího prostoru na čáru zasazení je výhodné týl divize přesunovat po dvou osách. První sled týlu divize se přesunuje za prvním sledem vojsk. Druhý sled s TVS a s dopravními prostředky se zásobami se přesunuje po dvou osách na zádi sestavy divize. Zásoby materiálu rozložíme na obě osy přesunu. Včas přesuneme zejména zdravotnické, technické a dopravní prostředky v souladu s vývojem situace.

Náročným úkolem je včasná organizace a rychlý sběr prázdných sudů na čáře rozvinutí vojsk do praporních proudů. Ranění a nemocní se za přesunu odsunují na rozvinuté zdravotnické etapy prvosledových divizí do nemocniční základny. Zdravotnické etapy se rozvíjejí v místech hromadných ztrát osob (divizní obvažiště, samostatný zdravotnický oddíl).

Včasné zasazení divize může rozhodujícím způsobem ovlivnit průběh armádní operace. Týl musí k tomu vytvořit všechny nezbytné předpoklady. Týlové zabezpečení přesunu a zasazení divize druhého sledu je složitý úkol zejména v podmínkách používání zbraní hromadného ničení. Praktické osvojení otázek materiálního a zdravotnického zabezpečení bojové činnosti v současných složitých podmínkách vedení ozbrojeného zápasu je důležitý úkol velitelů a náčelníků všech stupňů.